

PS-I.431.2.20.2024

**PROTOKÓŁ
KONTROLI PROBLEMOWEJ
przeprowadzonej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siedlisku**

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz.1283 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285 ze zm.).

Zespół kontrolny w składzie:

- **Małgorzata Rodak** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 247-1/2024 z 28 sierpnia 2024 r.; numer legitymacji służbowej 6/2022 - przewodnicząca zespołu kontrolnego;
- **Krzysztof Frisoli** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 247-2/2024 z 28 sierpnia 2024 r.; numer legitymacji służbowej 3/2022 - członek zespołu kontrolnego.

przeprowadził w okresie od 5 września 2024 r. do 25 września 2024 r. kontrolę problemową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siedlisku. Kontrolą objęto wskaźnik zatrudnienia oraz pracę socjalną.

Czynności kontrolnych – w siedzibie jednostki- zespół dokonał 5 września 2024 r. Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Czynności kontrolnych, dokonano w obecności pełniącej obowiązki Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej (od 12 września 2024 r. - kierownika) w dalszej części zwanego Ośrodkiem.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie, od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-11]

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2023 r. do 5 września 2024 r.

Ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Świadczenie pracy socjalnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
2. Wskaźnik zatrudnienia.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę rejestru wniosków;

- analizę akt świadczeniobiorców pod względem prowadzonej pracy socjalnej w szczególności realizacji kontraktów socjalnych;
- dokumentację, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Siedlisku (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 31.12.2023 r.;
- sprawozdań resortowych MRiPS-03 stan na 31.12.2023 r. oraz MRiPS-06 stan na 31.12.2023 r.;
- analizę akt osobowych Kierownika i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych - oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS (korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej);
- dokumentację przekazaną - w dniu kontroli oraz pocztą e-PUAP 6 i 10 września 2024 r. - przez Kierownika jednostki.

Na tej podstawie dokonano następujących ustaleń:

Ad. 1. Świadczenie pracy socjalnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Rodzinny wywiad środowiskowy jest kluczowym dokumentem pracy socjalnej. Jest to swoisty protokół z wizyty w środowisku, na podstawie którego ustala się sytuację rodzinną, mieszkaniową, materialną i dochodową oraz zdrowotną świadczeniobiorców.

Wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia. W sprawach niecierpiących zwłoki, wymagających pilnej interwencji pracownika socjalnego zatrudnionego w podmiocie uprawnionym, wywiad przeprowadza się niezwłocznie, nie później niż w terminie 2 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o potrzebie przyznania świadczenia z pomocy społecznej (...).

Zgodnie z art.107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej *„W przypadku ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej po raz kolejny, a także gdy nastąpiła zmiana danych zawartych w wywiadzie, sporządza się aktualizację wywiadu.*

W przypadku osób korzystających ze stałych form pomocy aktualizację sporządza się nie rzadziej niż co 6 miesięcy, mimo braku zmiany danych.”

Wysoki wskaźnik pomocy udzielanej wyłącznie w postaci pracy socjalnej dla „nowych klientów” Ośrodka.

Na podstawie danych ze sprawozdania resortowego MRiPS-03 za 2023 r. wynika, że pomoc w postaci pracy socjalnej została udzielona 108 rodzinom, z czego 19 rodzinom wyłącznie w postaci pracy socjalnej – co stanowi 17,6 % rodzin, objętych pomocą. Spośród 108 rodzin objętych wsparciem w roku 2023 - 61 % stanowiły kobiety, 39 % mężczyźni, **63% osób** było w wieku produkcyjnym.

62,9% było klientami pomocy społecznej 3 lata i dłużej, z czego w przedziale wiekowym

16-18 lat **43 %**. (w bazach Ośrodka, 3 klientów widniało jako beneficjenci pomocy od 18 lat).

Z informacji przedłożonej przez kierującego jednostką, wynika, że w okresie od 01.01.2024r. do 05.09.2024 r. na **101** osób, którym przyznano wsparcie:

- **55 %** klientów stanowiły kobiety w przedziale wiekowym od 22 do 101 lat;
- **82 %** klientów otrzymujących wsparcie w formie finansowej stanowiły osoby w wieku produkcyjnym;
- **60 %** klientów korzystała z pomocy Ośrodka 3 lata lub więcej (22 osoby to wieloletni beneficjenci korzystający z pomocy Ośrodka w przedziale od 17-19 lat);
- **22 rodzinom** udzielono wsparcia wyłącznie w postaci pracy socjalnej;
- **20** klientów - w 2024 r. - po raz pierwszy zgłosiło się o pomoc z tego **12** udzielono wsparcia jedynie w postaci pracy socjalnej **co stanowi 60% objętych wsparciem**. (źródło - liczba osób objęta wsparciem, opracowane na podstawie przedłożonych dokumentów).

Zachowywane są terminy przeprowadzania wywiadów środowiskowych i aktualizacji wywiadów. Praca socjalna jest dokumentowana.

Kontroli poddano – losowo wybranych - **5 teczek długoletnich** klientów, którzy w badanym okresie korzystali ze wsparcia finansowego Ośrodka - co stanowi 6% wszystkich beneficjentów Ośrodka. Wywiady środowiskowe jak również aktualizacje wywiadów środowiskowych, przeprowadzane były terminowo i rzetelnie. Wszystkie wymagane pozycje kwestionariusza wywiadu były uzupełniane. Klienci – których akta poddano kontroli - pobierali zasiłek stały, 2 osoby zostały objęte dodatkowym wsparciem w postaci świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Z analizy przedłożonych kart pracy socjalnej wynika, że:

- wizyty w środowisku odbywały się regularnie (przeważanie co 2 miesiące, czasami częściej);
- praca z klientem nakierunkowana była na usamodzielnienie;
- proponowano inne formy pomocy na rzecz poprawy sytuacji klienta (udział w zajęciach ŚDS, programie AOODN czy skorzystanie z usług opiekuńczych).

W pracy socjalnej sporadycznie wykorzystywano kontrakt socjalny.

Kontrakt socjalny jest narzędziem prowadzenia pracy socjalnej. Ustawodawca nie zdefiniował okoliczności w jakich należy go zastosować. Stosowanie kontraktów socjalnych wpisuje się natomiast w przechodzenie na aktywny model pomocy społecznej, w którym potrzebującym oferuje się nie tylko pomoc doraźną, ale przede wszystkim kompleksowe wsparcie jego działań i wzmocnienie własnej aktywności. Kontrakt socjalny zawierany pomiędzy beneficjentem pomocy społecznej, a pracownikiem socjalnym, zobowiązuje strony do wykonania określonych działań, niezbędnych dla osiągnięcia zaplanowanych celów, związanych z przełamywaniem trudnej sytuacji życiowej beneficjenta pomocy społecznej.

Świadczenie pracy socjalnej przebiegało w warunkach niedoborów kadrowych, czego niewątpliwą konsekwencją znikoma liczba osób objętych kontraktem socjalnym – 8 kontraktów (dane MRIPS-03 za 2023). Kontrakty socjalne - w realizowanej pracy socjalnej - były wykorzystywane wobec **8,5 %** klientów w wieku produkcyjnym objętych wsparciem finansowym Ośrodka z 20 % skutecznością.

W 2024 roku - do dnia kontroli sporządzono 7 kontraktów socjalnych. Analizie poddano 5 kontraktów (**3** sporządzone w 2024 r. oraz **2** w 2023 r.) co stanowi 33% opracowanych w badanym okresie kontraktów: 1 kontrakt został zrealizowany w całości zgodnie z założeniami, 1 został przerwany, 2 są w trakcie realizacji (termin oceny został wyznaczony na 30.09.2024 r.) a 1 kontrakt został uznany- przez pracownika socjalnego - za zrealizowany w części.

Kontrakty zawarte były na odpowiednim formularzu, zawierały jasno sprecyzowane i możliwe do zrealizowania cele, określony był termin realizacji założeń. Pracownik socjalny dokumentował - w sposób szczegółowy - czynności i działania podejmowane na rzecz klienta w ramach pracy socjalnej. Sprecyzowane działania nie zawsze nakierunkowane były na usamodzielnienie klienta.

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje podjęcie wzmożonych działań wobec długoletnich beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym.

[akta kontroli str. 12-152, 192-193]

Ad. 2 Wskaźnik zatrudnienia oraz kwalifikacje pracowników ośrodka realizujących zadania w ramach ustawy o pomocy społecznej.

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 uops), jako gwarancję odpowiedniej jakości usług do pracy socjalnej z osobą/rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi odpowiedniej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwia również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- akt osobowych Kierownika i pracowników socjalnych;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego stan na 31.12.2023 r.;
- sprawozdań MRiPS-03 stan na 31.12.2023 r. oraz MRiPS-06 stan na 31.12.2023 r.;

Na dzień kontroli Ośrodek nie spełniał określonego zapisami ustawy o pomocy społecznej wskaźnika zatrudnienia odnoszącego się do minimalnej liczby pracowników socjalnych.

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust.1 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto w ust.12 wskazano, że ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Wg stanu na dzień kontroli Ośrodek **zatrudnił 2 pracowników** socjalnych - w pełnym wymiarze czasu pracy. Średnio na jednego pracownika socjalnego przypadają 1.706 mieszkańców Gminy Siedlisko (liczba mieszkańców – 3.411 osób - stan na 31.12.2023 r.) oraz 54 rodzin/osób objętych pracą socjalną (108 rodzin/osób objętych pracą socjalną stan na 31.12.2023 r. wg sprawozdania MRIPS- 03 za 2023 rok). Pracownicy świadczą pracę socjalną oraz przeprowadzają rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki.

W odniesieniu do sytuacji kadrowej tj. braku wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych Kierownik jednostki złożyła pisemną informację w sprawie prowadzonych naborów na zatrudnienie 3 pracownika socjalnego. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 3 nabory. Ogłoszenia były publikowane na stronie Biuletynu informacji Publicznej UG Siedlisko, OPS Siedlisko oraz zgłaszane do Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli. Na publikowane ogłoszenia nie wpłynęła żadna oferta. 26 sierpnia 2024 r. ogłoszony został 4 nabór, z terminem składania aplikacji do 16 września 2024 r. W przypadku bezskutecznych działań w sprawie, Kierownik Ośrodka deklaruje dalsze ogłaszanie naborów na stanowisko pracownika socjalnego.

Kierownik Ośrodka oraz pracownicy socjalni spełniają wymagania kwalifikacyjne określone w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

W ramach czynności kontrolnych ustalono, że Kierownik Ośrodka ukończyła specjalizację z organizacji pomocy społecznej i pracy socjalnej oraz posiada wymagany 3-letni staż w pomocy społecznej. Od 12 września 2024 r. – realizuje obowiązki kierownika jednostki, wcześniej od 03 kwietnia 2023 r. p.o. Kierownika Ośrodka.

Kierownik Ośrodka posiada upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Załącznik do Zarządzenia Nr 0050.58.2024 Wójta Gminy Siedlisko z dnia 12 września 2024 r.).

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że posiadają oni kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust.3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący - na dzień kontroli - pracę w środowisku otrzymują w/w dodatek.

Wszyscy pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku - w okresie objętym kontrolą - podnosili kwalifikacje zawodowe.

Zgodnie z art. 119 ust.2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach

i samokształcenie.

Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie wszyscy pracownicy socjalni świadczący pracę w środowisku uczestniczyli w szkoleniach z obszaru pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz kodeksu postępowania administracyjnego. Osoba na stanowisku Kierownika Ośrodka – w okresie objętym kontrolą – również uczestniczyła w szkoleniach merytorycznych ww. obszarach.

[akta kontroli str. 153-191, 194-195]

Zadanie realizowane z uchybieniami w zakresie nie spełnienia wymaganego wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych - zgodnie zapisami ustawy o pomocy społecznej.

WNIOSKI:

1. Wysoki wskaźnik pomocy udzielanej wyłącznie w postaci pracy socjalnej dla „nowych klientów” Ośrodka.
2. Zachowywane są terminy przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych i ich aktualizacji.
3. Praca socjalna jest dokumentowana.
4. W pracy socjalnej w niskim zakresie wykorzystywany był kontrakt socjalny.
5. Wskazane jest podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, a znajdujących się w wieku produkcyjnym.
6. Ośrodek nie spełnia wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych określonego zapisami ustawy o pomocy społecznej.
7. Osoba kierująca Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Siedliszku oraz pracownicy socjalni posiadają - określone zapisami ustawy o pomocy społecznej - kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.
8. Kierownik i pracownicy socjalni Ośrodka w badanym okresie podnosili kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach merytorycznych.

Wnioski zawarte w punktach:

- 6 stanowi istotne uchybienie.
- 5 stanowi sugestię.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Ośrodku książki kontroli pod numerem 1.

Pouczenie

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia Kierownikowi

jednostki podlegającej kontroli stanowiska Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których: jeden przekazano Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Siedlisku, drugi Wójtowi Gminy Siedlisko, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Małgorzata Rodak

Starszy Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Krzysztof Frisoli

Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Siedlisku
Kamila Kamińska

Gorzów Wlkp., 2 października 2024r.

Siedlisko, 7 października 2024r.